

Biosfärområden som konfliktlösande arenor

Rapport från nationell workshop för Biosfärprogrammet Sverige

Alfta, 30 september-1 oktober 2015

Innehållsförteckning

<i>Sammanfattning</i>	3
1. Introduktion.....	3
2. Lär känna Biosfärkandidatområde Voxnadalen.....	3
3. Biosfärområden som konfliktlösande arenor	6
4. Biosfärprogrammet Sveriges agenda 2016-2021	7
5. Vad betyder det här i Sverige? <i>Dialogpass</i>	8
6. Resultat från gruppdiskussionerna:	8
7. Vad har hänt sedan sist?	9
8. Kommande aktiviteter	10
 BILAGA 1: PROGRAM.....	 11
BILAGA 2: DELTAGARLISTA.....	12
BILAGA 3: UTVÄRDERING.....	14

Författare:

Jens Hansen, Koordinator för Biosfärkandidatområde Voxnadalen
Johanna MacTaggart, Koordinator för Biosfärprogrammet Sverige

Foto: Biosfärkontoren i Voxnadalen och Vindelälven-Juhtatdahka.

Sammanfattning

Sveriges biosfärområden och biosfärkandidater inbjöds 30 september-1 oktober till en workshop i Alfta, i Voxnadalens biosfärkandidatområde. Deltagarna väntades utbyta erfarenheter kring biosfärområden som konfliktlösande arenor och bidra med kreativa idéer om Biosfärprogrammets utveckling de närmsta åren. Sammanlagt 36 personer bidrog med värdefulla tankar som inspirerades av spännande berättelser om Voxnadalens värdekärnor och utmaningar.

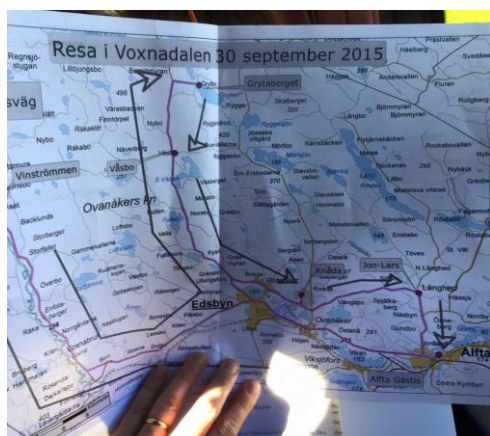
Tillsammans identifierade deltagarna biosfärområdenas nyckelfunktioner som är särskilt värdefulla i... ska vi kalla det för laddade situationer? Nätverksbyggande och kommunikation lyftes fram bland annat, som särskilt viktiga fokusområden för Biosfärprogrammet framöver.

1. Introduktion

Sverige har idag fem biosfärområden och två biosfärkandidater. Biosfärområde Kristianstads Vattenrike som är Sveriges äldsta biosfärområde, utnämndes år 2005 övriga biosfärområden har tillkommit från år 2010 och framåt. Sedan 2005 har en årlig workshop arrangerats av Programkommittén för Biosfärprogrammet. Workshopen vänder sig till människor och organisationer som engageras i biosfärområden, biosfärkandidater och biosfärområdesinitiativ och syftar främst till kunskaps- och erfarenhetsutbyte, programutveckling och nätverksbyggande. Temat för workshopen väljs tillsammans med det aktuella värdområdet.

Under två vackra höstdagar i månadsskiftet september/oktober fokuserade deltagarna på tema Biosfärområden som konfliktlösande arena och på att diskutera Biosfärprogrammet Sveriges agenda för de kommande fem åren. Workshopen inleddes med en introduktion till Biosfärkandidat Voxnadalen.

2. Lär känna Biosfärkandidatområde Voxnadalen

Årets workshop inleddes med en rundtur i Biosfärkandidatområdet. Under rundturen introducerades deltagarna till möjligheter och utmaningar för det aspirerande biosfärområdet.

Vi inom Biosfärkandidat Voxnadalen strävade efter att ge en så nyanserad bild av området som möjligt. Få det viktigaste med och samtidigt visa på mindre kända pärlor.

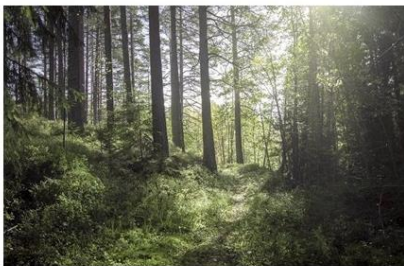

Vid Vinströmmen berättade Jan Hedman egen företagare och tidigare kommunekolog i Ljusdals kommun och Katarina Eriksson också hon egen företagare som tidigare har jobbat på Länsmuseum i Gävle. De lyfte särskilt fram utmaningen hur natur- och kulturvärden skall skyddas. T.ex. en igenväxande nipa p.gr. flottningsanläggningar. Flottningsrensningen har också bidragit till brist på lekbottnar och ökat strömhastighet.

Färden gick sedan vidare mot Grytaberget som är Sveaskogs nya Ekopark. Håkan Kristoffersson från Sveaskog berättade om ekoparken och dess möjligheter och Kent Hägg från Skogsstyrelsen gav oss en kulturhistorisk guidning kring gården Grytbo och den gamla skogsarbetarmiljön.

Här fick vi också vår lunch: Kolbullar och soppa!

Kosan styrdes mot Våsbo och visning av Våsbo fäbodars kulturresevat. Anna Sundberg från länsstyrelsen i Gävleborg berättade kort om fäbodtraditionen och bildandet av kulturresevatet. Deltagarna fick lära sig mer om livet på fäboden, både ur historiskt perspektiv och i dag. Katarina Eriksson berättade om den arkeologiska utgrävningen som funnit bevis för att ett av de husen som tidigare funnits, byggdes på 1600-talet eller tidigt 1700-tal. Dock är Våsbos äldsta byggnad är årsringsdaterad till 1540-1555. En av de nuvarande ägarna till en av fäbodarna håller trögärdesgårdarna, eller sne'hagarna som de kallas här, i trim. Bara på denna vall finns sammanlagt ungefär 7 km hagar som ska underhållas.

Färden fortsatte sedan till Sässmanområdet och Knåda. Jens Hansen, koordinator för Biosfärkandidatområde Voxnadalen, har varit aktiv i Sässmanområdets utveckling, genom att ta fram en detaljerad landskapsanalys för området. Detta har bidragit till en mera helhetssynsbasrad handläggning och till att skapa dialogprocesser med markägare, brukare och allmänhet.

Som avslutning på en mycket intressant dag och som pricken över i, gjordes ett studiebesök i Jon-Lars gården som ingår i Världsarvet Hälsningegårdarna. Här guidades vi av gårdsägaren Håkan Johansson och Mimmi Göllas, ansvarig för kulturmiljöfrågorna inom kandidatprojektet. De visade den vackra byggnaden med dess magnifika interiör, men tog också upp utmaningarna med att bevara ett kulturarv och samtidigt ha det som en vanlig bostad.

3. Biosfärområden som konfliktlösande arenor

Från vänster: Göran Karlsson Östra Vätterbranterna, Kent Boström Vänerskärsgården med Kinnekulle och Stefan Olander, Voxnadalen.

Tre exempel presenterades där biosfärområden kan ha en roll som konfliktlösande arena. Första inspiratören var Göran från Östra Vätterbranterna. Han berättade om biosfärområdets snart 20-åriga historia, som inneburit en resa från en konfliktfylld situation till ett starkt samarbete som i sin tur lett till bildandet av biosfärområdet. Idag en snudd på klassisk berättelse som starkt identifierar Östra Vätterbranternas samarbete och framgång. Därefter följde Kent från Vänerskärsgården med Kinnekulle. Kent gav ett konkret exempel på hur biosfärområdet tagit rollen som neutral arena. I detta fall höll biosfärområdet ett *Rådslag om sik*, då yrkesfiskarna i Vänern inte kunde förstå anledningen till livsmedelsverkets förbud på försäljning av vänersiken. Var dioxinhalterna verkligen så höga i denna del av Vänern?

Slutligen inspirerade Stefan deltagarnas efterföljande dialog genom att berätta om sin upplevelse och sina känslor som fårägare den dag vargen kom. Kan ett biosfärområde initiera en dialog som lyfter sakfrågor i rovdjursdebatten?

Deltagarna delades in i grupper som fick i uppgift att identifiera "nycklarna" till att konflikter upplöses. De pratade om biosfärområdenas roll och avgörande skeden där processen tagit ytterligare ett steg framåt. Tillsammans identifierade grupperna följande nycklar:

- Gemensam förståelse för konflikten och gemensam målsättning (att komma överens)
- Transparens, vara öppen med fakta*
- Långsiktighet, ha siktet inställt på de långsiktiga resultaten
- Att inkludera alla berörda i tidigt skede
- Viktigt att kommunicera och ge saklig information
- Tillföra kunskap
- Skapa förståelse för varandras roller
- Forskningsområde, kan biosfärområdet vara ett modellområde?
- Att kunna ge morötter och smörjmedel
- Dialog
- Bygga förtroende*

*Nämndes av flera grupper

Grupperna diskuterade sedan ett biosfärområdes roll:

Ett biosfärområde kan ha rollen som:

- en länk och en buffert*
- en neutral arena*
- ett nätverk med aktörer
- en stabil, bestående part
- uppvisande av goda exempel*
- avdramatiserande
- lyssnande*

**Nämndes av flera grupper*

4. Biosfärprogrammet Sveriges agenda 2016-2021

Den här programpunkten inleddes med en presentation av den nya globala strategin för Biosfärprogrammet 2015-2025. Strategin antogs vid den globala styrelsens (MAB-ICC) möte i juni 2015. Programmets nya vision är:

"Our vision is a world where people are conscious of their common future and interaction with our planet, and act collectively and responsibly to build thriving societies in harmony within the biosphere."

Den globala strategin förklarar att biosfärprogrammets uppgift är att utveckla biosfärområden, kommunicera goda exempel, generera ny kunskap om hållbar utveckling, samt att inspirera.

I strategin står att biosfärprogrammets syfte är att bevara, utveckla, stödja, samt att stödja god planering och anpassning till klimatförändringar och andra perspektiv på globala miljöförändringar. De första tre punkterna känns igen från tidigare strategier och ramverk medan den fjärde punkten tillför ett dagsaktuellt fokus.

Den nya globala strategin består av fem strategiska insatsområden:

- Nätverket består av väl fungerande modellområden för hållbar utveckling.
- Inkluderande, dynamiska och resultatnriktade samarbeten och nätverkande sker inom Biosfärprogrammet och världsnätverket.
- Långsiktig finansiering av Biosfärprogrammet.
- Lättillgänglig, modern, öppen och transparent kommunikation och information.
- Väl fungerande organisation för Biosfärprogrammet.

Varje insatsområde har ett antal fokusområden. Under kommande världskongress i Lima, väntas en handlingsplan antas som ska underlätta implementeringen av den nya strategin. Vi ser fram emot **Lima Action Plan**.

För att inspirera deltagarna inför stundande dialog, visades Youtube-klippet "Ett hållbart näringsliv" med Johan Rockström.

<https://www.youtube.com/watch?v=GPhs2OreQzk>

5. Vad betyder det här i Sverige? *Dialogpass*

Strategin 2015-2025 ska skapa förutsättningar för biosfärområden och leda till att Biosfärprogrammet utvecklas. Utav de fem strategiska insatsområdena valdes följande som fokus för gruppdiskussioner:

- Nätverket består av väl fungerande modellområden för hållbar utveckling.
- Inkluderande, dynamiska och resultatinriktade samarbeten och nätverkande sker inom Biosfärprogrammet och världsnätverket.
- Lättillgänglig, modern, öppen och transparent kommunikation och information.

Workshopdeltagarna delades in i grupper som fick till uppgift att utifrån biosfärområdenas perspektiv och utifrån uppdraget att utveckla **lokala lösningar på globala utmaningar** först prata om:

- Vad är mervärdet av att vara en del av programmet för dig?
- Vad kan du bidra med?
- Vilken är din roll?

Svaren på den första frågan kretsade kring samhörighet, trygghet, del av nätverk och modellområden, kontinuitet och möjligheten att träffas.

6. Resultat från gruppdiskussionerna: *Detta vill vi fokusera på de kommande fem åren*

- Nätverkande: Identifiera teman för samarbete mellan biosfärområdena,
- Visa upp och besöka goda exempel och skapa innovativa och kreativa arenor som leder till smarta projekt och företagsidéer – t ex "Svenska biosfärområdesstudiersekatalogen".
- Rikta sig till unga: modern information/kommunikation. Skolsatsning likt Biosfärområde Vänerskärsgården med Kinnekulles Biosfärutmaning.
- Entreprenörskap i gymnasiet, UF.
- Modellområde: Hur utvecklas förmågan att vara ett modellområde? Hur kommuniceras modellen? Hur kan vi nyttja det och varandra?
- Kommunikation: alla ska känna till och vara stolta över att vara verksam och/eller bo i ett biosfärområde.
- Nätverksbyggande mellan biosfärområdena som leder till förankring och bestående relationer.

7. Vad har hänt sedan sist?

– Rapport från Johanna MacTaggart

Förra årets workshop hölls i Biosfärkandidatområde Vindelälven-Juhtatdahka. Under en bussresa tur och retur Umeå - Ammarnäs engagerades deltagarna i diskussioner om identitet och varumärke och resulterade i kärnvärden och budskap.

Kärnvärden: Föredöme, engagemang, hållbarhet, samverkansarena, utveckla

Budskap: Lokala lösningar på globala frågor

Under året som efterföljde workshopen har kommunikationen kring Biosfärprogrammet utvecklats tillsammans med Svenska Unescorådet. Detta har bland annat lett till att hemsidan www.biosfaromrade.org har moderniserats och att ett Instagramkonto har upprättats ([#biosfaromrade](https://www.instagram.com/biosfaromrade)). Instagramflödet visas på hemsidan och alla uppmuntras till att bidra med bilder från områdena.

Tillsammans med Svenska Unescorådet har vi skrivit en **artikelserie** om alla Biosfärområden och Biosfärkandidater. Artiklarna har publicerats i lokal press. Svenska Unescorådet har just nu inlett en serie de kallar **Biosfärfredagar**, vilket innebär att de lyfter fram Biosfärprogrammet under ett antal fredagar framöver.

Vi har frångått att använda begreppet MAB, som står för Man and the Biosphere Programme, och använder numera **Biosfärprogrammet Sverige** istället. Programmets logotype har uppdaterats med anledning av detta och biosfärområdenas logotyper har kompletterats med Unescotemplet på vänster sida och en enkel användarhandbok för logotyperna har tagits fram. Alla insatser syftar till tydligare kommunikation och närmare koppling till att det är ett program inom Unescos verksamhet i Sverige.

Särskilda händelser under det gångna året inkluderar **EuroMAB 2015** i Estland där ca 20 personer från Sverige deltog, globala styrelsemötet (MAB-ICC) där den nya globala strategin antogs och **20 biosfärområden godkändes** vilket också innebar att ett nytt land inkluderas i nätverket. Nu består det globala biosfärnätverket av 651 biosfärområden i 120 länder.

Biosfärrådet, dvs alla koordinatörer för biosfärområden i Sverige, har påbörjat arbetet med en ny strategi för Biosfärprogrammet Sverige och Kristianstads Vattenrike har firat sitt **10-års jubileum med pompa och ståt**. Särskilt glada är vi också för **Östra Vätterbranterna som fick pris** på Jönköpings näringslivsgala för bästa konferensarrangemang. De var utmärkta arrangörer av det globala styrelsemötet 2014.

8. Kommande aktiviteter

Kommande aktiviteter

15-16 oktober: Att kommunicera ekosystemtjänster – en workshop för biosfärområden och naturum

16-18 oktober: Arctic Circle Assembly
UNESCO Biosphere Reserves Nordic Cooperation - Fostering Nordic Sense of Belonging

19-21 oktober: NordMAB 2015 - Älvlandskapet Nedre Dalälven

28-30 oktober: Social Enterprise in Biosphere Reserves – Galloway & Souther Ayrshire BR, Skottland

14-17 mars 2016: 4th World Congress of Biosphere Reserves in Lima, Peru

THE MAB PROGRAMME – *People living in and caring for the biosphere*

BILAGA 1: PROGRAM

BIOSFÄRKANDIDAT
VOXNADALEN

Resa i Voxnadalén och Workshop för Biosfärprogrammet Sverige

Onsdagen den 30 september

09.30	Samling och fika på Alfta Gästis	
10.00	<i>Mot Vinströmmen</i>	<i>Olle Berglund</i>
10.45	Presentation och diskussion kring Vinströmmens kultur- och naturvärden.	<i>Jan Hedman, Katarina Eriksson</i>
11.15	<i>Mot Grytaberget</i>	<i>Kent Hägg</i>
12.15	Visning av Svea Skogs Ekopark Grytaberget	<i>Håkan Kristoffersson, Kent Hägg</i>
12.30	Lunch	
13.30	<i>Mot Våsbo</i>	<i>Olle Berglund</i>
13.40	Visning av Våsbo fäbodlar	<i>Anna Sundberg, Katarina Eriksson</i>
14.25	<i>Mot Knåda</i>	<i>Stefan Olander</i>
14.50	Presentation av Sässmanområdet och Knåda, fika	<i>Jens Hansen</i>
15.20	<i>Mot Långhed</i>	<i>Mimmi Göllas</i>
15.35	Visning av Världsarvsgård Jon-Lars i Långhed	<i>Mimmi Göllas, Håkan Johansson</i>
16.20	<i>Mot Alfta</i>	
16.30	Ankomst och inkvartering, Alfta Gästis	
17.00	Seminarium: Biosfärnätverket som konfliktlösande arena, fika	
19.00	Middag, inspiration och underhållning, Alfta Gästis	

Torsdagen den 1 oktober

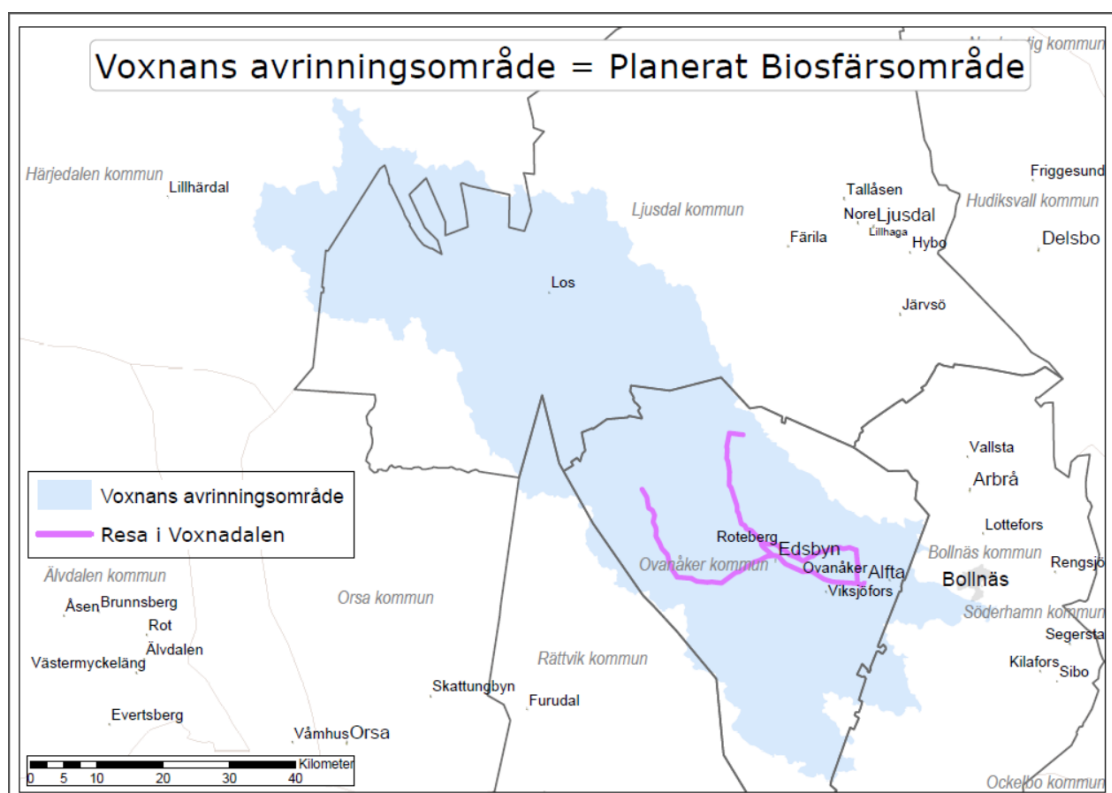
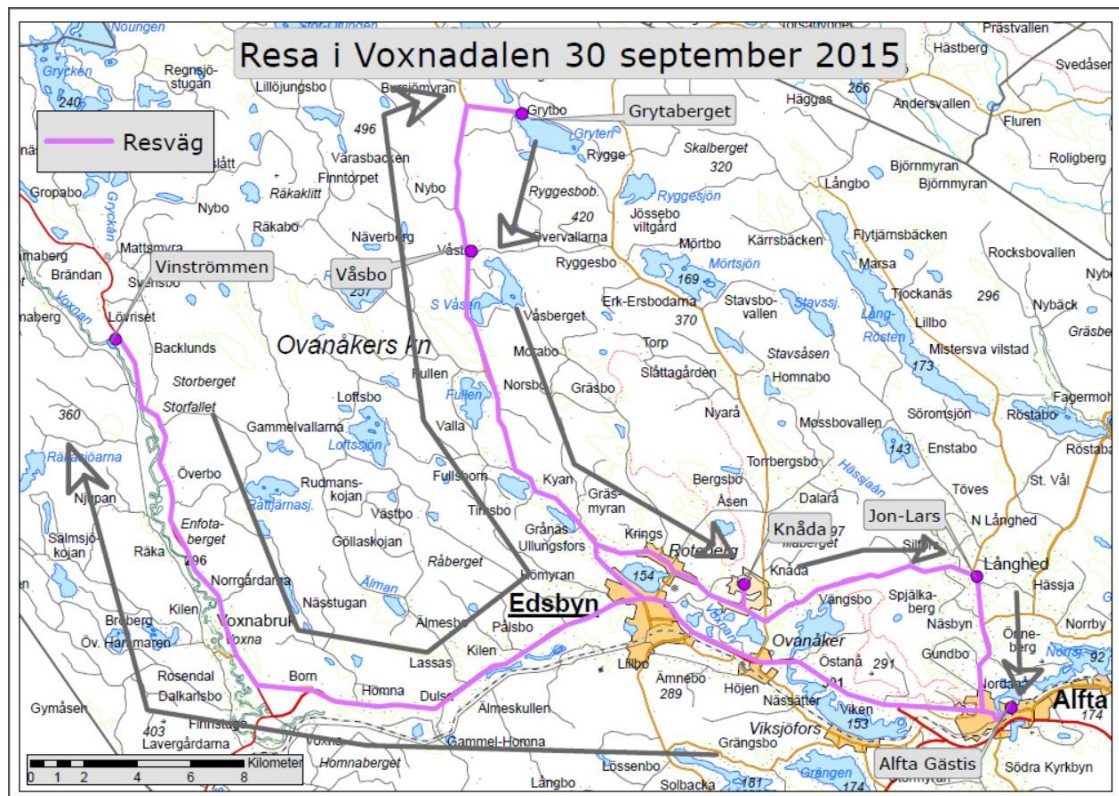
08.30	MAB-Workshop
11.30	Avslutning
12.00	Lunch

Projektägare för biosfärkandidaturen är Ovanåkers Kommun och projektet finansieras av:

www.ovanaker.se/biosfärprojekt

KARTOR

BILAGA 2: DELTAGARLISTA

Namn	Representerar	E-post
Anna Sundberg	Länsstyrelsen Gävleborg	anna.sundberg@lansstyrelsen.se
Annika Röstberg Hagelin	Edsbyn och Alfta Turism	Annika.RostbergHagelin@ovanaker.se
Benny Gäfvert	De 5 Stora	benny@de5stora.com
Björn Broberg	Vänerskärgården Kinnekulle	bjorn@broberg.org
Christina EricsonTurstam	Nedra Dalälven	cristina@nedredalalven.se
Einar Wängmark	Voxnadalen, politiker	einar.wangmark@gmail.com
Fia Johannessen	Ovanåkers kommun	Fia.Johannessen@ovanaker.se
Gudrun Axman Jumisko	Edsbyn och Alfta Turism	Gudrun.Axman-Jumisko@ovanaker.se
Gun-Marie Swessar	Voxnadalen, politiker	info@cultureandkin.com
Göran Blom	Naturvårdsverket	goran.blom@naturvardsverket.se
Göran Karlsson	Östra Vätterbranterna	fagerslatt16@telia.com
Jan Hedman	Egen företagare	hedmanjan49@gmail.com
Jan Lahenkorva	Regionråd Reg. Gävleborg	jan.lahenkorva@regiongavleborg.se
Jens Hansen	Biosfärkandidat Voxnadalen	jens.hansen@ovanaker.se
Johan Ljung	Ovanåkers kommun	johan.ljung@ovanaker.se
Johan Olanders	Ovanåkers kommun	johan.olanders@ovanaker.se
Johanna Ehlin	Länsstyrelsen Gävleborg	johanna.ehlin@lansstyrelsen.se
Johanna MacTaggart	Vänerskärgården Kinnekulle	johanna.mactaggart@vanerkulle.se
Jonas Krantz	Vänerskärgården Kinnekulle	jonas.krantz@lidkoping.se
Jonas Löf	Ovanåkers kommun	Jonas.Lof@ovanaker.se
Jonny Mill	Ljusdals kommun, politiker	jonny.mill@ljusdal.se
Karin Hante	Vänerskärgården Kinnekulle	karin.hante@lansstyrelsen.se
Katarina Eriksson	Biosfärkandidat Voxnadalen	katarina.eriksson@balderarkeologi.se
Kent Boström	Vänerskärgården Kinnekulle	kent.bostrom@lidkoping.org
Kent Hägg	Skogsstyrelsen	kent.hagg@skogsstyrelsen.se
Malin Karlsson	Vindelälven	malin@vindalalven.se
Mikael Jonsson	Biosfärkandidat Voxnadalen	Mikael.Jonsson@ovanaker.se
Mimmi Göllas	Biosfärkandidat Voxnadalen	mimmi@migobyggnadsvard.se
Olle Berglund	Biosfärkandidat Voxnadalen	olle.berglund@ovanaker.se
Staffan Iljegård	LRF	Staffan.iljegard@helsingenet.com
Stefan Olander	Egen företagare	skalensfabod@gmail.com
Stefan Persson	Naturskyddsföreningen	helsingebilder.nu@gmail.com
Stig Hammersten	Naturskyddsföreningen	stig.hammarsten@bredband.net
Tommy Vestersund	Bollnäs kommun	tommy.vestersun@bollnas.se
Åsa Törngren	Ovanåkers kommun	asa.torngren@ovanaker.se

BILAGA 3: UTVÄRDERING

Biosfärområden som konfliktlösande arena

den 8 december 2015

13

Totalt antal svar

1. Hur upplevde du workshopen? Beskriv med egna ord:

- *Mycket trevligt genomförd*
- *Jag upplevde att det var högt i tak. Många som deltog i diskussionen positivt*
- *Mycket bra.*
- *Välplanerad och intressant*
- *Trevlig, givande att träffa personer från andra Biosfärområden*

2. Värdera dina intryck

	Under förväntan	Enligt förväntan	Över förväntan	Totalt	Viktat genomsnitt
Hur var din upplevelse av workshopen?	0,00% 0	61,54% 8	38,46% 5	13	2,38
Gradera din kunskapsbehållning	7,69% 1	84,62% 11	7,69% 1	13	2,00
Värdesätt möjligheten till utbyte av erfarenheter	0,00% 0	76,92% 10	23,08% 3	13	2,23
Var det lagom tid för de olika programpunkterna?	7,69% 1	92,31% 12	0,00% 0	13	1,92
Vad tycker du om organisationen av workshopen?	0,00% 0	61,54% 8	38,46% 5	13	2,38

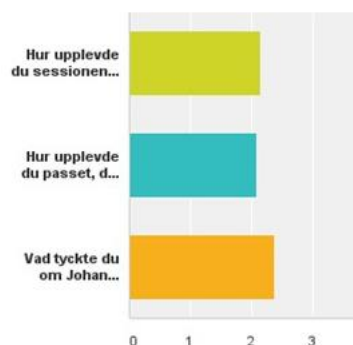
3. Lär känna Voxnadalen

	Under förväntan	Enligt förväntan	Över förväntan	Totalt	Viktat genomsnitt
Hur upplevde du exkursionen Lär känna Voxnadalen?	0,00% 0	38,46% 5	61,54% 8	13	3,23
Hur bra känsla/uppfattning fick du av Biosfärkandidaten?	7,69% 1	76,92% 10	15,38% 2	13	2,23
Hur bra uppfattning fick du om dess värden?	7,69% 1	84,62% 11	7,69% 1	13	2,08
Hur bra uppfattning fick du om dess utmaningar?	38,46% 5	53,85% 7	7,69% 1	13	1,77

4. Workshopssessioner

	Under förväntan	Enligt förväntan	Över förväntan	Totalt	Viktat genomsnitt
Hur upplevde du sessionen då ni delades in i grupper som identifierade "nycklar" och pratade om biosfärområdenas roll?	0,00% 0	84,62% 11	15,38% 2	13	2,15
Hur upplevde du passet, då vi pratade om den globala strategin för biosfärprogrammet med möjlighet att föreslå fokusområden för Sverige?	0,00% 0	92,31% 12	7,69% 1	13	2,08
Vad tyckte du om Johan Rockströms Youtube-föreläsning?	0,00% 0	61,54% 8	38,46% 5	13	2,38

5. Är det något du hade önskat mer av? Vad i så fall?

- Det är mycket som ska ske på kort tid. Det blir kompromisser för att förlänga med flera dagar är nog svårt.
- Hur skall Ljusdals kommun bli intresserad?
- Koppla ihop biosfärbetet med ekosystemtjänster
- Inget, allt var med

6. Vad skulle kunna förbättras?

- Vet ej
- Samarbetet med Ljusdal
- Mera frukt

7. Vad var särskilt bra?

- Vädret och miljön och utbytet av tankar och idéer.
- Studiebesöket dag 1.
- Utflykten